

گزارش تحقیقی ماهنامه آینده نگر از بررسی جزئیاتی از میزان درآمد و هزینه خانوار در مناطق شهری و روستایی

امورات خانواده ها در شهر و روستا چگونه می گذرد؟

طبق گزارش های مرکز آمار ایران در سال ۹۳ به طور متوسط درآمد یک خانواده شهری نسبت به سال ۹۲ معادل ۱۸ درصد رشد داشته است در حالی که متوسط هزینه ها در یک خانواده شهری افزایش ۱۴ درصدی را تجربه کرده است.

ماراتن تاریخی درآمد و هزینه در خانواده های ایرانی همچنان جریان دارد. آن طور که شاخص تورم نشان می دهد، هزینه هایی که برای گذران زندگی باید صرف شود، دائما در مسیر صعودی گام برمی دارد و درآمدها نیز در این ماراتن نفس گیر به دنبال آن می دود تا بودجه خانوار دچار کسری نشود. آمارهای رسمی از میزان درآمد و هزینه خانواده های شهری و روستایی نشان می دهد که طی سال های گذشته عموما میزان هزینه سالانه خانواده ها بالاتر از سطح درآمد آنها در طول یک سال بوده است. کارشناسان اقتصادی از این پدیده به عنوان کسری بودجه خانوار یاد می کنند و معتقدند یکی از دلایل بروز چنین پدیده ای در آمارها این است که برخی از خانوارهای جامعه آماری در مقابل سوال آمارگیرندگان، میزان درآمدهای خود را کمتر از سطح واقعی اعلام می کنند. به این ترتیب که آنها معمولا برخی درآمدهای جانبی خود را ذکر نمی کنند و این موضوع موجب می شود متوسط هزینه های آنها در طول سال بالاتر از درآمدهای آنها قرار گیرد. با وجود این، پس از مدت ها در سال گذشته متوسط درآمد خانوار از میزان هزینه ها بالاتر قرار گرفت تا به اصطلاح اقتصادی، مبلغی به عنوان پس انداز برای آنها باقی مانده باشد. این اتفاق هم در مورد خانوار شهری و هم برای خانوار روستایی رقم خورد تا برخی از کارشناسان آن را به کاهش چشم گیر نرخ تورم در این سال نسبت دهند. آن طور که آمارها نشان می دهد در سال ۹۳ و ۹۴ میزان افزایش دستمزد کارگران و حقوق کارمندان قدری بالاتر از نرخ تورم این سال ها بوده است و این موضوع به احیای جزئی از عقب ماندگی دستمزد از تورم، کمک کرده است. هرچند که همچنان دستمزد کارگران و حقوق کارمندان عقب ماندگی قابل توجهی نسبت به رشد نرخ تورم در سال های گذشته دارد اما در دو سال اخیر اندکی از این مسیر اصلاح شده است. شاید به همین دلیل باشد که پس از مدت ها میزان متوسط درآمد خانوار شهری و روستایی از میزان هزینه های آنها پیشی گرفته است. سعید لیلان کارشناس مسائل اقتصادی معتقد است که در سال ۹۲ قدرت خرید کارگران به آنچه در اوایل دهه ۸۰ قرار داشت بازگشت و در این شرایط اگر سالانه ۱۵ درصد به قدرت خرید کارگران اضافه شود تا سال ۹۶ این شاخص به آنچه در سال ۸۹ بود می رسد. تحلیل گران اقتصادی معتقدند که آنچه امروز در اقتصاد ایران به عنوان بحران کمبود تقاضا موجب رکود شده ناشی از کاهش چشم گیر قدرت خرید طبقه متوسط و پایین جامعه در سال های انتهایی دهه ۸۰ و

دو سال ابتدایی دهه ۹۰ است. در این شرایط در حالی از ضرورت احیای ۱۵ درصدی قدرت خرید در هر سال سخن گفته شده است که طی دو سال اخیر میزان رشد دستمزدها در حد چند درصد بالاتر از نرخ تورم بوده است.

درآمد از هزینه پیشی گرفت

طبق گزارش های مرکز آمار ایران در سال ۹۳ به طور متوسط درآمد یک خانواده شهری نسبت به سال ۹۲ معادل ۱۸ درصد رشد داشته است در حالی که متوسط هزینه ها در یک خانواده شهری افزایش ۱۴ درصدی را تجربه کرده است. در مورد خانوار روستایی نیز آمارها از افزایش ۱۴.۸ درصدی درآمد یک خانواده روستایی حکایت دارد در حالی که هزینه های آنها به طور میانگین ۶.۹ درصد افزایش داشته است. این آمارها نشان می دهد که پس از مدت ها در سال گذشته میزان رشد درآمد، بیشتر از میزان رشد هزینه بوده است.

تورم در شهر و روستا

افزایش هزینه ها طی سال گذشته در شهرها شتاب بیشتری نسبت به روستاها داشته است. آمار نرخ تورم اثبات می کند که سال گذشته به طور متوسط میزان رشد هزینه ها در شهرها ۱۴.۸ درصد بوده و در روستاها به طور متوسط ۱۳.۷ درصد به هزینه ها اضافه شده است. روند نزولی تورم در سال ۹۴ هم ادامه پیدا کرده است به طوری که نرخ تورم در نقاط شهری در ۱۲ ماهه منتهی به دی ماه سال جاری به ۱۲.۲ درصد رسیده است. این شاخص در روستاها طی ۱۲ ماه منتهی به دی ماه سال جاری ۱۱.۵ درصد برآورد شده است.

نرخ تورم در مناطق شهری در حالی سال ۹۳ معادل ۱۴.۸ درصد برآورد شده است که در سال ۹۲ این شاخص ۳۲.۱ درصد بوده است. میزان افزایش قیمت در بخش خوراکی ها طی سال ۹۲ در مناطق شهری ۴۴.۴ درصد ثبت شده است. این شاخص در سال ۹۳ به ۹.۷ درصد کاهش یافته است. در بخش غیرخوراکی ها میزان افزایش قیمت در سال ۹۲ معادل ۲۷.۱ درصد بوده است در حالی که در سال ۹۳ به ۱۷.۲ درصد رسیده است. در مناطق روستایی نیز شاخص تورم در حالی در سال ۹۳، ۱۳.۷ درصد بوده که در سال ۹۲، ۳۶.۱ درصد برای آن به ثبت رسیده است. میزان افزایش قیمت خوراکی ها در مناطق روستایی طی سال ۹۲، ۴۳.۳ درصد بوده که در سال ۹۳ به ۸.۹ درصد رسیده است. در بخش غیرخوراکی نیز افزایش قیمت در روستاها طی سال ۹۲ معادل ۳۰.۵ درصد بوده و در سال گذشته به ۱۷.۸ درصد رسیده است.

درآمدها از چه شغل هایی به دست می آید؟

ترکیب مشاغل در شهر تفاوت هایی با روستا دارد. آن طور که گزارش مرکز آمار ایران نشان می دهد ترکیب درآمد خانوار شهری در سال ۹۳ به گونه ای است که ۳۲.۳ درصد از مشاغل مربوط به مشاغل مزد و حقوق بگیری است. ۱۶.۳ درصد مشاغل آزاد دارند و ۵۱.۴ درصد در بخش متفرقه قرار می گیرند. در سال ۹۳ درآمد از مشاغل مزد و حقوق بگیری، درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی و غیرکشاورزی و درآمد متفرقه در سطح شهری به ترتیب به میزان ۲۷.۱، ۱۴.۹ و ۱۳.۸ درصد رشد داشته است.

در روستاها مشاغل به گونه ای تقسیم شده اند که ۳۰.۷ درصد مربوط به مشاغل آزاد کشاورزی و غیرکشاورزی است، ۲۹.۶ درصد مشاغل مزد و حقوق بگیری است و ۳۹.۷ درصد مشاغل نیز متفرقه ثبت شده است. درآمد از مشاغل مزد و حقوق بگیری، درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی و غیرکشاورزی و درآمد متفرقه در سطح روستایی به ترتیب به میزان ۲۴.۵، ۱۹.۷ و ۵.۴ درصد رشد داشته است.

درآمد و هزینه های یک خانواده شهری در سال ۹۳

متوسط	تعداد	اعضای	خانواده
-------	-------	-------	---------

۳.۴۶ نفر

متوسط درآمد یک خانواده

سالانه ۲۴ میلیون و ۱۳۱ هزار تومان

ماهانه ۲ میلیون و ۱۰ هزار تومان

۱۸ درصد افزایش نسبت به سال ۹۲

متوسط کل هزینه یک خانواده

سالانه ۲۳ میلیون و ۴۸۶ هزار تومان

ماهانه یک میلیون و ۹۵۷ هزار تومان

۱۴ درصد افزایش نسبت به سال ۹۲

پس انداز ماهانه: ۵۳ هزار تومان

هزینه های خوراکی یک خانواده

۵ میلیون و ۸۱۲ هزار تومان در سال

۸.۵ درصد افزایش نسبت به سال ۹۲

۲۴.۷ درصد از کل هزینه های خانواده شهری در طول سال صرف خوراکی می شود.

ترکیب هزینه های خوراکی یک خانواده شهری

گوشت ۲۲ درصد

آرد، نان و غلات ۲۱ درصد

میوه و سبزی ۱۸ درصد

لبنیات و تخم مرغ ۱۲ درصد

نوشابه، دخانیات و غذای آماده ۸ درصد

قند، شکر و شیرینی ۷ درصد

حبوبات و خشکبار ۵ درصد

روغن ۴ درصد

ادویه و چاشنی ۳ درصد

هزینه های غیرخوراکی

۱۷ میلیون و ۶۷۳ هزار تومان در سال

۱۷ درصد افزایش نسبت به سال ۹۲

بیش از ۷۵ درصد از هزینه های یک خانواده شهری مربوط به امور غیرخوراکی است.

ترکیب هزینه های غیرخوراکی خانواده شهری

مسکن ۴۴ درصد

حمل و نقل ۱۵ درصد

بهداشت و درمان ۱۳ درصد

پوشاک و کفش ۶ درصد

اثاث و خدمات ۶ درصد

تفریحات و فرهنگ ۴ درصد

کالا و خدمات متفرقه ۱۲ درصد

درآمد و هزینه یک خانوار روستایی در سال ۹۳

متوسط تعداد اعضای خانواده

۳.۷۳ نفر

متوسط درآمد یک خانواده

سالانه ۱۳ میلیون و ۹۰۵ هزار تومان

ماهانه یک میلیون و ۱۵۸ هزار تومان

۱۴.۸ درصد افزایش نسبت به سال ۹۲

متوسط کل هزینه یک خانواده

سالانه ۱۳ میلیون و ۸۵۲ هزار تومان

ماهانه یک میلیون و ۱۵۴ هزار تومان

۶.۹ درصد افزایش نسبت سال ۹۲

پس انداز ماهیانه: ۴ هزار تومان

هزینه های خوراکی

۵ میلیون و ۷۰۳ هزار تومان در سال

۱.۷ درصد افزایش نسبت به سال ۹۲

۴۱.۱ درصد از هزینه های خانوار روستایی سالانه صرف خوراکی می شود.

ترکیب هزینه های خوراکی یک خانواده روستایی

گوشت ۲۰ درصد

آرد، نان و غلات ۲۵ درصد

میوه و سبزی ۱۷ درصد

لبنیات و تخم مرغ ۱۱ درصد

نوشابه، دخانیات و غذای آماده ۶ درصد

قند، شکر و شیرینی ۸ درصد

حبوبات و خشکبار ۵ درصد

روغن ۵ درصد

ادویه و چاشنی ۳ درصد

هزینه های غیرخوراکی

۸ میلیون و ۱۸۹ هزار تومان در سال

۱۰.۹ درصد افزایش نسبت به سال ۹۲

بیش از ۵۹.۱ درصد از هزینه های یک خانواده روستایی در سال ۹۳ به امور غیرخوراکی ارتباط داشته است.

*محمد عدلی